

Kĩ Sĩ và Bài Bút !

Tác Giả: Lê Tam Anh

Thứ Tư: 10 Tháng 2 Năm 2010 18:30

. . . Và trong trường hợp nào thì họ có thể thực hiện đúng “sĩ khí” để được tiếng thơm muôn đời!

Khi chúng ta nói đến hai chữ Sĩ khí, có nghĩa là nhắc nhau hãy quay nhìn lại mình trước khi hành động vì một vấn đề gì đó hay dốc thân vào một phong trào, một đề nghị... mà theo chúng ta quan, đó là lý tưởng hoặc ít ra đó là con đường đúng đắn của kẻ sĩ! Theo chúng ta quan, theo cái nhìn với góc nhìn từ hai mặt mình, tôi sẽ suy nghĩ của mình đôi khi chưa phải là chính xác khi chính mình chưa nhìn qua những kinh nghiệm.

Mỗi khi mùa xuân về, mỗi khi hoa đào nở, gió xuân làm lòng người dẫu là những người trần trụi theo cuộc sống; thì chúng ta, ai cũng nhớ đến bài thơ “Ông Đồ” của Vũ Đình Liên. Bài thơ giản dị và trong sáng, không có những từ ngữ đao búa hay văn vẻ, nhưng nó làm cho mỗi người cảm thấy bồi ngùi tiếc những người đã qua. Hình dáng một ông đồ mặc áo dài khăn đóng, trên chiếc chiếu hoa kê bên đường phố đông người. Ông Đồ ngồi chờ khách thuê viết đôi câu liễn treo trong nhà nhân dịp tết. Ông đồ viết chữ đẹp như phượng múa rồng bay... Những người thuê viết chữ đẹp, chúng ta hiểu được của những nét chữ mạnh mẽ tuy với ý. Đôi khi theo thói quen, họ thuê ông viết đôi câu đối mà không biết nghĩa những chữ đó ra thế nào, có thể đem về treo trên tường, nghĩ rằng nó là viết đẹp nhưng mà thôi. Rồi mỗi năm khách đến thưa, người ta qua đường thấy một ông đồ già, hình bóng một quá khứ đã qua, không thế nào có thể níu kéo lại...!

Tôi nhớ lúc trẻ học ở Trường Sĩ, thuộc quận Hoài Nhơn, trong gia đình Bác Tám Thâm. Hồi đó là năm 1958, Bác Tám khoảng chừng 60 tuổi, râu dài, trông như một cụ đồ nho, nhưng bác Tám không biết chữ nào, kể cả chữ quốc ngữ. Nhưng bác luôn luôn tôn thờ chữ “thánh hiền”. Tôi còn nhớ, lúc treo tường có in hai loại chữ Việt và Hán văn ghi ngày tháng dương và âm lịch. Có lần tôi xé tờ lịch, vô tình vấp vào thùng rác. Bác Tám nghiêm túc mặt, vẻ mặt cười xuông nhưng tôi vẫn nói với tôi: “Chữ Thánh Hiền không được xé, nên đừng hay đùa chớ”

K SĨ và B I BÚT !

Tác Giả: Lê Tam Anh

Thứ Tư:, 10 Tháng 2 Năm 2010 18:30

tôn kính!” Th đ y, nh ng ng i trong th i tr c chúng ta m t vài th p niên, d u h không đ c h c, hay đ c ch “ thánh hi n”, h đ u có chung m t t t ng tôn th ch nghĩa. Mà theo h , ch nghĩa y là linh h n c a Tam C ng, Ngũ Th ng, Tam Tùng T Đ c. D u sao thì th i đ i c đã lùi xa, nh ng cũng ít ai quay l ng i v i chính quá kh c a mình b ng nhà th Vũ Đình Liên cùng m t vài văn thi sĩ th i ti n chi n sau đó theo “cách m ng”.

Tr i mùa xuân v i bóng dáng ông Đ già trong th Vũ Đình Liên, không ai trong chúng ta ph nh n m t hình nh c a th i gian giao thoa gi a hai n n văn h c. Cái m i c a văn minh Âu Châu đã đánh b i m t n n móng văn hóa bao đ i ng tr trên quê h ng Vi t. Bài th “ông Đ ” đã ph n nh bao s gi n co, bao hoài ni m và ti c th ng, gi ng nh ta th ng ti c th ng m i tình đ u đã qua trong đ i!

M i năm hoa đào n ,
L i th y ông đ già
Bày m c tàu gi y đ ,
Bên ph đông ng i qua.

Bao nhiêu ng i thuê vi t
T m t c ng i khen tài
Hoa tay th o nh ng nét,
Nh ph ng múa r ng bay.

Nh ng m i năm m t v ng,
Ng i thuê vi t n i đâu?
Gi y đ bu n không th m
M c đ ng trong nghiê s u.

Ông đ v n ng i đ y
Qua đ ng không ai hay
Lá vàng r i trên gi y
Ngoài tr i m a b i bay.

Hôm nay đào i n ,
Không th y ông đ x a,

Nhng ng i muon năm c ,
Hn đầu bâu gi ?

Bài th không nhng đã đ c m i ng i khen tng, nó còn đ c hân h nh làm bài gi ng văn và h c thu c lòng trong các p trung h c th i Vi t Nam Cng Hòa. Bài th và tên tu i tác gi đ c liên t c nh c đi nh c l i m i khi mùa xuân tr v v i m i ng i, nh c nh m t quá kh đ y hoài ni m và mang bi t bao l ch s trong văn hóa dân t c Vi t. Nhng ch a có ai trong chúng ta, tr c đây bi t nhi u v cu c đ i và s nghi p tác gi bài th “ông Đ”, hay có th c tình không nói đ n. Vì th ng i đ i sau ít bi t r v Vũ Đình Liên, m t ng i Cng S n, m t b i bút r t có uy tín trong Đng và trong n n văn h c vô s n t i Vi t Nam.

Vũ Đình Liên, sinh năm 1913 t i ph Hàng B c Hà N i. Sau khi đ u tú tài tr ng Pháp Collège de protectorat (Tr ng B o h t i Th y Khuê, chính là Tr ng B i, sau đ i thành Chu Văn An). Ông ta ghi danh h c Lu t m t vài năm r i b ngang đ c đ y h c t và làm báo. Năm 1946, Vũ Đình Liên theo kháng chi n trong H i Văn Ngh C u Qu c Liên Khu 3, gia nh p vào Đng Cng S n năm 1951, đ y h c và biên so n sách giáo khoa cho ch đ !

Bài th “Ông Đ” đ c Vũ Đình Liên sáng tác vào năm 1937, đ ng trên báo Tinh Hoa. Ngoài ra ông còn nhng bài th khác n a nhng không n i t i ng. Vì bài Ông Đ làm cho t i ng tằm Vũ Đình Liên đ c vào danh sách nhng văn thi nhân có h ng, nên khi tr thành Đng viên Cng S n, ông t i p t c l y h i hám bài th n y làm s n cho ý t ng ca t ng “Đng và Bác” m t cách r t là ngâ ngô và n nh hót! Ta hãy xem bài th sau đây, h Vũ đ a vào bài “ông Đ” đ di n t “t m lòng” theo đng trung thành c a mình nh th nào:

Bài th “Th y Chung” sáng tác năm 1977, T t Đình T :

Năm nay đào n r ,
Mng h i Đng, H i Dân,
Bút ông đ l i h a
Nhng nét ch đ p, thân.

C b i n ng p ph ph ng,
Cành đào bay th m đ ,
Nh c ngàn hoa xuân,

K Sĩ và B i Bút !

Tác Giả: Lê Tam Anh
Thứ Tư: 10 Tháng 2 Năm 2010 18:30

Nét hoa trên m i ch .

Th y trong lòng say s a,
Đ ng chân không mu n b c,
Nghe đ c nh ng v n th
Ng i khen nh ng nét bút.

Xuân C ng Hòa Xã H i
Mai đào t i th m hoa
M t ngu n h nh phúc m i
Trào ng n bút đồng th ...!

Đây là bài th tiêu bi u c a m t b i bút, nó ph n nh không bi n bác đ c r ng, Vũ Đình Liên, tr c sau cũng ch ng gi đ c ti t tháo “k sĩ”nh Tr n D n. Nhà th h Tr n đã đ i cho đ i m y câu th ng n cho m t giai đ o n b tù đày, tr giá m y v n th :

“Tôi b c đi, không th y ph , không th y nhà,
Ch th y m a sa trên màu c đ ...!”
TD

Ch a h t, Vũ Đình Liên d a vào th th năm ch đã thành công trong bài Ông Đ , sáng tác nh i theo nh th r t nhi u bài có phong cách t ng t nh ng ý và m c đích ca t ng Đ ng cùng v i “bác” m t cách không ng ng ng p gì c . Sau đây là bài ca t ng đ y tính “nâng bi” m t cách trân tráo c a nhà th , mà, nh ng ng i ch ng C ng, ch ng s kèm k p thô b o c a t p đoàn C ng S n trong n c, v n hàng năm nh c đ n tác gi , nh c đ n bài th Ông Đ mà không nh c đ n nh ng bài khác mang tính “cách m ng cao” là m t thi u sót. Bài “Mùa Xuân C ng S n” đ i đây là m t trong nh ng bài mà Vũ Đình Liên làm theo th th năm ch nh i theo bài Ông Đ :

M t cây đào muôn thu ,
Năm b n mùa n hoa
M t ông đ b t t
Tay v i bút không già.

K_h Sĩ và B_í Bút !

Tác Giả: Lê Tam Anh

Thứ Tư, 10 Tháng 2 Năm 2010 18:30

Hoa t_h i màu sông núi,
Ch_h th_h m tình quê h_h ng
Cành đào và câu đ_h i
Ngàn đ_h i T_h t Vi_h t Nam

Nghiên bút x_h a v_h n đ_h i
T_h ngàn năm bài th_h
T_h ngàn năm câu đ_h i,
Đ_h ng sáng tác b_h y gi_h

Ngh_h sĩ v_h i ông đ_h
Tình n_h c non vô t_h n
Nh_h Đ_h ng v_h i bác H_h
H_h ng đ_h t tr_h i C_h ng S_h n

Năm nay đào l_h i n_h
Vui ng_h i m_h i h_h n x_h a
M_h t mùa xuân b_h t t_h
T_h i nét l_h a l_h i ca!

Trong bài th_h n_h y, chúng ta th_h y Vũ Đình Liên không còn là m_h t thi sĩ, tác gi_h bài th_h ông Đ_h ngày nào, không còn là m_h t văn nhân đ_h y sĩ khí nh_h Tr_h n Đ_h n, Phan Khôi... Mà hóa thân thành b_h i bút ca t_h ng m_h t ch_h đ_h khát máu nh_h t, tàn b_h o nh_h t trên Th_h gi_h i. Nh_h ng ch_h “muôn thu_h, “ngàn đ_h i” “vô t_h n”... làm cho ta c_h m th_h y xót xa và th_h ng cho ch_h nghĩa Vi_h t Nam. Ng_h i thi sĩ c_h m nh_h n cái ý nghĩa, cái hay c_h a đ_h t tr_h i, c_h m hoài m_h t vài ý th_h và sáng tác... M_h i bài th_h là mang m_h t nét gì khác v_h i bài tr_h c, là xu_h t th_h n v_h i ý th_h ... Nh_h ng Vũ Đình Liên không nh_h ng đã nghèo nàn ý th_h, nghèo nàn sáng tác mà còn “ôm” l_h y c_h th_h đ_h u, c_h hình dáng Ông Đ_h đ_h làm nhân ch_h ng tiêu bi_h u cho chính mình! Dĩ nhiên khi bài th_h Ông Đ_h n_h i ti_h ng thì hoàn c_h nh và không gian th_h i gian khác v_h i “ông Đ_h” tr_h v_h làm “cách m_h ng”. Theo h_h Vũ, ông Đ_h c_h a bài th_h làm cho tên tu_h i c_h a mình n_h i ti_h ng khác v_h i ông Đ_h “ph_h c v_h Đ_h ng”, đó là ông Đ_h m_h i(?).

Nh_h ng không ph_h i m_h t mình h_h Vũ, tác gi_h bài th_h Ông Đ_h đ_h c Đ_h ng “t_h xác” mà r_h t nhi_h u nhà văn nhà th_h ti_h n chi_h n cũng b_h r_h i vào hoàn c_h nh nh_h th_h. Nào là Hoài Thanh, L_h u Tr_h ng L_h, Nguy_h n Công Hoan, Hoàng Xuân Nh_h, Huy C_h n, Ch_h Lan Viên...

Kĩ Sĩ và Bút !

Tác Giả: Lê Tam Anh

Thứ Tư, 10 Tháng 2 Năm 2010 18:30

Bút thi t, trù lên t t c các bút x a nay, không ai qua m t đ c T H u v i nh ng bài th ca t ng C ng S n qu c t và t nh n làm đ t trung thành. Ta h y xem nh ng đ n th sau đây ch ng minh tên đ đ h H phóng bút làm đ b n văn th Vi t nh th nào:

Ca t ng Lenin, cho h c sinh c p ti u h c:

... Ông Lenin n c Nga,
Mà em đã bi t r t là Vi t Nam...!

Khi nghe Stalin ch t:

... Ông Stalin i! ông Stalin
Tr i i ông ch t đ t tr i có hay,
... Th ng cha th ng m th ng ch ng
Th ng mình th ng m t, th ng ông th ng m i...!

Ta hãy nghe Xuân Di u ca t ng:

M i i n tranh đ u gay go,
Chúng con i đ c Bác H t i thăm.
Nghe i Bác d y khuyên răn
Chúng con c mu n theo chân c a ng i.

Trong chi n d ch hô hào đ u t , Xuân Di u cao gi ng:

Th p đ u c cho sáng kh p đ ng
Th p đ u c cho sáng đing làng đêm nay
Lôi c b n nó ra đây,
B t quì g c xu ng, đ a dày ch t thôi.

K₀ Sĩ và B₀ i Bút !

Tác Giả: Lê Tam Anh

Thứ Tư, 10 Tháng 2 Năm 2010 18:30

Khi t₀ tr₀ i t₀ p trung v₀, k₀ vi₀ t bài n₀ y b₀ t₀ ng ra kh₀ i thành ph₀, đ₀ n₀ v₀ng Đ₀ ng Nai làm r₀ y. Hàng xóm là m₀ t anh c₀ u Trung Sĩ đang làm khuôn vác. Chi₀ u xu₀ ng là anh t₀ n₀ i làm vi₀ c v₀ nhà say lý túy. V₀ a đi anh ta v₀ a hát nghêu ngao nh₀ ng bài hát xen v₀ i th₀ “ti₀ n chi₀ n”. Tuy say nh₀ ng anh ta v₀ n c₀ tình kéo dài “nh₀ i” nh₀ ng câu th₀ Xuân Di₀ u, c₀ cho bàng dân thiên h₀ nghe ch₀ i:

“... Con nai vàng không còn ng₀ ngác n₀ a em ₀ i!
Nó đã thành trâu ch₀ y húc ng₀ i...”

Có hôm anh chàng g₀ c₀ a nhà ng₀ i vi₀ t bài n₀ y, tay c₀ m chai r₀ u, hai m₀ t đ₀ b₀ ng, hét vào tai tôi: “Con nai hay con trâu? Tôi c₀ i đáp: “ con nai!” anh chàng ôm l₀ y tôi, đ₀ a chai r₀ u b₀ t tôi tu m₀ t h₀ p, r₀ i nói: “Trâu cũng có s₀ ng, nai cũng có s₀ ng... M₀ i con ngu m₀ t cách... xin đ₀ ng b₀ nhau!”... Anh Trung Sĩ c₀ a chúng ta đó, k₀ sĩ th₀ i nay có b₀ ng m₀ t góc hay không?

Xem th₀ chúng ta m₀ i hi₀ u r₀ ng, mu₀ n làm “k₀ sĩ” cho đúng nghĩa ch₀ c ch₀ đ₀ m đ₀ c trên đ₀ u ngón tay. Mà nghĩ cho cùng, Trong khung c₀ nh b₀ “c₀ i t₀ o t₀ t₀ ng” b₀ ch₀ đ₀ o sáng tác và ch₀ đ₀ “tem phi₀ u”, thì làm sao k₀ sĩ có th₀ ng₀ i xem v₀ con ch₀ t đối, kh₀ kh₀ gi₀ ti₀ ng tấm cho m₀ t t₀ o t₀ ng c₀ a Kh₀ ng Giáo đ₀ i, có m₀ y ai tr₀ n tình tr₀ n nghĩa? Nh₀ ng đ₀ làm gì nh₀!

Ngày nay, khi ng₀ i ta đã thoát kh₀ i cái c₀ nh kèm k₀ p, ra h₀ i ngo₀ i làm th₀, vi₀ t v₀ng; trong khung c₀ nh t₀ do nh₀ th₀, l₀ i có nh₀ ng nhà văn nhà th₀ “thi₀ t tha” tình nguy₀ n làm “b₀ i bút” m₀ i là chuy₀ n l₀. Xem th₀, chúng ta s₀ ch₀ ng có th₀ nào phân bi₀ t đ₀ c là, trong hoàn c₀ nh nào thì ng₀ i ngh₀ sĩ bi₀ n thành “b₀ i bút” và trong tr₀ ng h₀ p nào thì h₀ có th₀ th₀ c hi₀ n đúng “sĩ khí” đ₀ đ₀ c ti₀ ng th₀ m muôn đ₀ i!